

TOKAT İLİ

SANAYİ VE TİCARET

EYLEM PLANI

2018 - 2023

■ www.oka.org.tr

TOKAT İLİ Sanayi ve Ticaret Eylem Planı (2018-2023)

Akademik Moderatör
Doç. Dr. Mehmet AKAR

Koordinatör Kurum
Tokat Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü

ÖNSÖZ

Küresel ekonomide değişim ve dönüşümlerin yaşandığı çağımızda, ülkemizde yapılan yatırımların 2023 vizyonu doğrultusunda planlanmasının son derece önemli olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu vizyonu gerçekleştirmek için kamu sektörü, özel sektör, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarıyla toplumun bütün taraflarının ortak akıl bilinciyle hareket etmesi son derece değerlidir.

Bu kapsamda, Tokat ilinin Türkiye ekonomisinin gelişim ve toplumsal dönüşüm sürecine uyum gösterebilmesi amacıyla, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) koordinasyonunda başlatılan 2018-2023 Tokat İli Sektörel Eylem Planları çalışması tamamlanmıştır. Çalışma kapsamında, başkanlığında toplanan yönetim heyetince belirlenen 10 adet sektörel konu başlığında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi tarafından görevlendirilen akademik personel moderatörlüğünde ve raportörlüğünde sektörlerin ilgili kurumlarından ve bütün paydaşlarından destek alınarak katılımcı bir anlayışla raporlar hazırlanmıştır. Çalışmalarda ilgili sektördeki uluslararası eğilimler dikkate alınarak ülkemizin ulusal ölçekli planlarına, akademik çalışmalarına değin geniş yelpazeli bir bilgi dağarcığından istifade edilerek Tokat için yapılması gerekenler ortaya konulmuştur. Böylece her sektörel eylem planında yıllara sair, hangi kurumların beraber çalışarak hangi faaliyetleri gerçekleştireceği konusunda detaylı bir yol haritası belirlenmiştir. İlgili kurumlarımız, bu eylem planları içerisinde ilimizin sektörel bazda gereksinimlerine göre, Tokat'ta farklılık yaratacak 5 yıllık proje ve faaliyetlerini tasarlama imkânı bulacaktır.

Sektörel eylem planlarının ilimizin ekonomik ve sosyal kalkınması için yol gösterici olmasını temenni ederken, bu çalışmaların hazırlanmasında emeği geçen Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve OKA yetkililerine teşekkür ederim. Sektörel eylem planlarının ilimize hayırlı olmasını dilerim.

Dr. Ömer Toraman
Tokat Valisi
OKA Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

1. Raporun Amacı ve Kapsamı.....	7
2. Sektörün Mevcut Durumu	7
2.1 Tokat Genel Tanıtım.....	7
2.2 İmalat Sanayi İşletmelerinin Yapısı.....	7
2.3 Organize Sanayi Bölgeleri Yapısı.....	10
2.4 Sanayi Siteleri Yapısı.....	12
2.5 Dış Ticaret Yapısı- İhracat Ve İthalat Durumu	12
2.6 Fikri ve Sınai Mülkiyet Yapısı	14
2.7 Ticaret Yapısı	14
2.8 Diğer Destekleyici Göstergeler.....	16
2.9 GZFT Analizi	17
3. Sorumlu Kuruluşlar-Paydaş Analizi	20
4. Çalışma Yöntemi	21
5.Bulguların Değerlendirilmesi	22
6.Eylem Planı	24
7.Kaynakça.....	34

Çizelge ve Şekiller listesi

- Çizelge 1. Yıllar itibariyle Tokat İmalat Sanayi Kuruluşlarının Sektörel Dağılımı
 - Çizelge 2. İmalat Sanayi İşletmelerinin İlçeler itibariyle Sektörel Dağılımı
 - Çizelge 3. İmalat Sanayi İşletmelerinde Çalışanların İlçeler itibariyle Sektörel Dağılımı
 - Çizelge 4. Yıllar itibariyle OSB İşyeri, İstihdam ve Parsel Durumu
 - Çizelge 5. Organize Sanayi Bölgeleri Mevcut Durumu (2018 Yılı itibariyle)
 - Çizelge 6. Küçük Sanayi Siteleri Mevcut Durum
 - Çizelge 7. İthalat-İhracat rakamları
 - Çizelge 8. Tokat'tan En Fazla İhracat Yapılan 10 Sektör
 - Çizelge 9. Tokat'tan En Fazla İthalat Yapılan 10 Sektör
 - Çizelge 10. Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Mevcut Durum
 - Çizelge 11. İlde Ticari Hayatı Yönlendiren Kuruluşlar
 - Çizelge 12. İlimizde Bulunan Anonim ve Limitet Şirketlerin İlçelere Göre Dağılımı
 - Çizelge 13. Yıllar itibariyle kurulan ve kapan şirket sayıları
 - Çizelge 14. İlk 500 de yer alan işletmeler
 - Çizelge 15. Gıda, İçki ve Tütün Sanayi Sektörü
 - Çizelge 16. Tekstil, Ayakkabı ve Konfeksiyon Sektörü
 - Çizelge 17. Maden, Taş ve Toprak Sanayi Sektörü
 - Çizelge 18. Makine, Kimya, Mobilya ve Bilişim Sektörü
-
- Şekil 1. İşletmelerin sektörel dağılımı
 - Şekil 2. Sektörel Eylem planı çalıştayı

1. Raporun Amacı ve Kapsamı

Ülkemizin 2023 yılında en büyük on ekonomi arasında yer alma hedefi göz önüne alındığında, ülkemizin Sanayi ve Ticaret altyapısının geliştirmesi önem taşımaktadır. Bu hedef dâhilinde doğru mevzuat düzenlemeleri, desteklerin etkin şekilde değerlendirilmesi, aktörler arası ilişkilere dair uygun politikalar belirlenmesi ve en önemlisi tüm kamu kurum ve kuruluşlarının eşgüdüm halinde hareket etmesi önemli bir gerekliliktir. Bu eşgüdümün sağlanabilmesi amacıyla Türkiye’de kamu tarafından pek çok yol haritası ortaya konmaktadır. Bu yol haritalarının temelinde Kalkınma Planları ve BTYK tarafından alınan kararlar yatmaktadır.

Hazırlanan 2018-2023 Tokat İl Sanayi ve Ticaret Eylem Planı’nın amacı; başta Tokat İli ve TR83 Bölgesi’nin yakın geleceğinde, hem kamu hem de özel sektör için bir yol haritası işlevi görmesi, böylelikle Tokat ilinin sahip olduğu potansiyelini daha etkili kullanıp, 2023 hedefleri doğrultusunda bulunduğu seviyeden daha ileriye götürmesidir.

Eylem Planı, Türkiye Cumhuriyeti Onuncu Kalkınma Planı, Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Stratejik Plan (2018-2022), Orta Vadeli Program, Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2015-2018), BSTM Kurumsal verileri ve Türkiye Kamu - Üniversite - Sanayi İşbirliği (KÜSİ) Strateji ve Eylem Planı (2015-2018) nda yer alan temel politikalar eksenine inşa edilmiştir.

Tokat İl Sanayi ve Ticaret Sektörel Eylem Planı hazırlama sürecinde gerek literatür taramasından elde edilen bulgular gerekse sahada gerçekleştirilen çalıştay sonuçları dikkate alınarak 29 adet eylem planı belirlenmiştir.

2. Sektörün Mevcut Durumu

2.1 Tokat Genel Tanıtım

Tokat, Anadolu’nun stratejik konumunun getirdiği avantajlar ve sahip olduğu yer altı ve yer üstü kaynakları ile tarih boyunca birçok uygarlığın egemenliğindeki önemli bir kültür ve ticaret merkezi olmuş bir şehirdir. Tokat sanayisi 500 yıllık köklü bir tarihe sahiptir. Osmanlı Döneminde 16.yüzyılda ürettiği tekstil, ham bakır işleme, mamul bakır, deri ürünleri ile Tokat, “Küçük Asya’nın 3. Büyük İhracat Merkezi” konumuna gelmiştir. Cumhuriyet Döneminde ilimiz Türkiye’nin ilk şeker fabrikalarından biri olan Turhal Şeker Fabrikası ile temelleri atılan sanayileşme hareketi sonrasında 1949 yılında Tokat ili ülkemizde en çok vergi veren 4. il olmuştur. 1958 yılında kurulan, Türkiye’nin ilk meyve suyu üreticisi ve Türkiye’nin ilk 500 şirketinden biri olan Dimes, 1985 yılında kurularak uzun süre kamu tarafından işletildikten sonra özelleştirilen Tokat Sigara Fabrikası kentin sanayileşme sürecindeki önemli aktörleri olmuşlardır. 1985 yılından sonra özel sektöre yönelik teşvik tedbirleri ile imalat sanayi; gıda, toprak, orman ürünleri ve tarım makineleri sektörlerinde önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

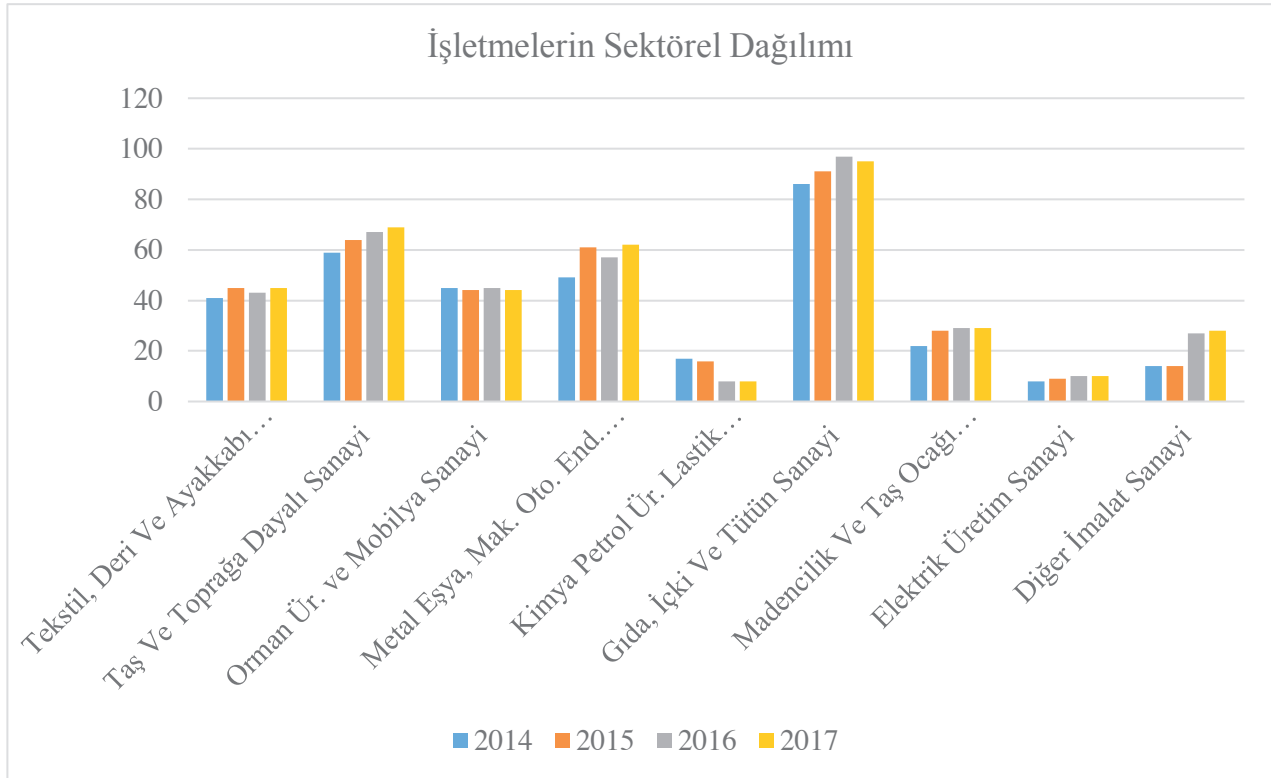
2.2 İmalat Sanayi İşletmelerinin Yapısı

İlimiz imalat sanayi işletmelerinin yıllara, ilçelere, istihdama, sektörler ve büyüklüklerine göre dağılımları ve analizleri aşağıda verilmiştir.

Çizelge 1.Yıllar İtibariyle Tokat İmalat Sanayi Kuruluşlarının Sektörel Dağılımı

Yılı Sektör Adı	2014	2015	2016	2017
Tekstil, Deri Ve Ayakkabı Sanayi	41	45	43	45
Taş Ve Toprağa Dayalı Sanayi	59	64	67	69
Orman Ür. ve Mobilya Sanayi	45	44	45	44
Metal Eşya, Mak. Oto. End. San.	49	61	57	62
Kimya Petrol Ür. Lastik Plas. San.	17	16	8	8
Gıda, İçki Ve Tütün Sanayi	86	91	97	95
Madencilik Ve Taş Ocağı Sanayi	22	28	29	29
Elektrik Üretim Sanayi	8	9	10	10
Diğer İmalat Sanayi	14	14	27	28
Toplam İşletme Sayısı	341	372	383	390
İşletme Büyüklüğü				
Mikro (0-9 Çalışan)	141	166	185	198
Küçük (10-49 Çalışan)	154	146	145	141
Orta (50-249 Çalışan)	42	54	47	43
Büyük (250 ve üzeri)	4	6	6	8

Kaynak: İl BSTM Sanayi Sicil Kayıtları

Şekil 1. Yıllara Göre İşletmelerin Sektörel Dağılımı

İmalat Sanayi işletmeleri; Sayı olarak 2014 yılında 341' den %14 artışla 2017 yılında 390'a, İstihdam olarak 2014 yılında 10.096'dan %15 artışla 2017 yılında 11.646'ya yükselmiştir. Büyüklük olarak 2014 yılında %41 Mikro işletme iken 2017 yılında %50'ye yükselmiştir. 2014 yılında %57'si Küçük ve Orta Büyüklükteki işletme iken 2017 yılında %53'e düşmüştür. Bu da gösteriyor ki, yeni kurulan işletmeler genellikle mikro ve/veya küçük ve orta büyüklükteki işletmelerdir.

Dolayısıyla strateji eylem planında mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler yönelik teşvik, destek, eğitim, kurumsallaşma, Pazar araştırmaları, mentorluk vb. Uygulamalara öncelik verilmelidir. Sanayi Sicil Verilerine Göre Sanayi kuruluşlarının ve bu kuruluşlarda çalışanların ilçeler itibariyle sektörel dağılımı ise Çizelge 2’ de sunulmuştur.

Çizelge 2. İmalat Sanayi İşletmelerinin İlçeler itibariyle Sektörel Dağılımı

SEKTÖR	ALMUS	ARTOVA	ERBAA	NIKSAR	PAZAR	REŞADİYE	S_SARAY	TOKAT	TURHAL	YEŞİLYURT	ZİLE	TOPLAM
Dokuma, Giyim Eşyası, Deri Ve Ayakkabı San.	1		16	4		1		17	4		2	45
Elektrik Sektörü	1		1	2		3		2	1			10
Gıda, İçki Ve Tütün San.	2	2	10	15	4	4	1	29	16		12	95
Kağıt, Kağıt Ürünleri Ve Basım San.				2				3				5
Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik Ve Plastik San.			1					5	1		1	8
Madencilik Ve Taş Ocağı San.		1	2	2		3		9	7	1	4	29
Metal Eşya, Makine Teçhizat San.		1	5	3		1		37	7		8	62
Orman Ürünleri Ve Mobilya San.	1		7	10	1			15	4		6	44
Taş Ve Toprağa Dayalı San.		1	24	6		4		17	13		4	69
Diğer			3	1				12	5		2	23
Toplam	5	5	69	45	5	16	1	146	58	1	39	390

Kaynak: İl BSTM Sanayi Sicil Kayıtları

Çizelge 3. İmalat Sanayi İşletmelerinde Çalışanların İlçeler itibariyle Sektörel Dağılımı

SANAYİ KURULUŞLARI ÇALIŞANLARININ İLÇELER İTİBARIYLA SEKTÖREL DAĞILIMI												
SEKTÖR	ALMUS	ARTOVA	ERBAA	NIKSAR	PAZAR	REŞADİYE	S_SARAY	TOKAT	TURHAL	Y.YURT	ZİLE	TOPLAM
Dokuma, Giyim Eşyası, Deri Ve Ayakkabı Sanayi	125		2.312	507		18		1.852	652		68	5.534
Elektrik Sektörü	9		23	33		45		26	23			159
Gıda, İçki Ve Tütün Sanayi	11	14	157	215	27	21	1	252	640		184	1.522
Kâğıt, Kağıt Ürünleri Ve Basım Sanayi				11				34				45
Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik Ve Plastik San.			6					178	1		6	191
Madencilik Ve Taş Ocağı San.		6	40	22		46		103	341	7	87	652
Metal Eşya, Makine Teçhizat San.		4	28	8		20		445	113		64	682
Orman Ürünleri Ve Mobilya San.	6		131	110	23			170	41		75	556
Taş Ve Toprağa Dayalı Sanayi		201	1.056	147		44		173	285		128	2.034
Diğer			54	6				146	40		25	271
Toplam	151	225	3.807	1.059	50	194	1	3.379	2.136	7	637	11.646

Kaynak: İl BSTM Sanayi Sicil Kayıtları

Tablolar incelendiğinde;

- Sektörel bazda ilk sırayı 95 işletme ile Gıda, İçki ve Tütün Sanayi yer almaktadır. Bunu sırası ile Taş ve Toprak Sanayi (69), Metal Eşya, Makine ve Teçhizat Sanayi (62) , Tekstil, Ayakkabı, Hazır Giyim ve Deri Sanayi (45) ile Orman Ürünleri ve mobilya Sanayi (44) izlemektedir. Dolayısıyla hazır giyim sektörü dışındaki sektörler ilin hammadde potansiyeli ve kaynakları il uyumluluk arz etmektedir. Hazır giyim sektörü ise ilin coğrafi konumu ve jeopolitik ve kültürel yapısı nedeniyle özellikle yabancı yatırımcılar tarafından tercih edilmektedir.
- İstihdam olarak en fazla istihdam Tokat Merkez (3.379), Erbaa (3.807), Turhal (2.137) ve Niksar (1.059) ilçelerimizde bulunmaktadır. Sektör dağılımları ve istihdam verileri ilimizin tek merkezli yapıdan ziyade çok merkezli bir yapı özelliğinde olduğunu göstermektedir. Yine sektörel bazda en fazla istihdam Dokuma, Giyim Eşyası Deri ve Ayakkabı Sanayi (5.534), Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi (2.034) ve Gıda, İçki ve Tütün Sanayi (1.522) oluşturmaktadır. Özellikle hazır giyim sektöründe uluslararası marka firmaların Tokat merkez, Erbaa, Turhal ve Niksar ilçelerimizde yayılım göstermeleri önümüzdeki yıllarda bu sektörde istihdamın daha da artacağını göstermektedir. Dolayısıyla bu sektörde altyapının güçlendirilmesi, sosyal imkanların artırılması, ortak lojistik mekanizmaların oluşturulmasına ve nitelikli eleman sorununa çözümüne ilişkin strateji ve eylemler çok önem arz etmektedir.

2.3 Organize Sanayi Bölgeleri Yapısı

İlimiz Merkez ve ilçelerinde olmak üzere 5 Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Tokat Merkez, Erbaa, Niksar, Turhal ve Zile ilçelerimizde bulunan OSB toplam 966 Ha' lık bir alana sahiptir. 2013 yılında Organize Sanayi Bölgelerinde çalışan sayısı 3500 iken bugün ulaştığımız 2018 yılı itibariyle yaklaşık 10.000'e yükselmiştir. Bu da önümüzdeki yıllarda ilimizde sanayi sektörünün hızla gelişimini devam ettireceğın göstermektedir. Bununla birlikte Organize Sanayi Bölgeleri'nde yatırım yapacak işletmelere Ekonomi Bakanlığı Bölgesel Teşvik Sistemi kapsamında 6. Bölgede destek unsurlarından yararlanma imkânı sunulması yatırımcılar için Tokat'ı cazip kılmaktadır.

Çizelge 4. Yıllar itibariyle OSB İşyeri, İstihdam ve Parsel Durumu

1-Tokat Organize Sanayi Bölgesi		Kuruluş Yılı: 1978		Toplam Alan: 450 Ha	
	2014	2015	2016	2017	
İşyeri Sayısı	33	108	107	104	
Çalışan sayısı	2.128	2.850	3.100	4.050	
Tahsise Hazır Parsel sayısı	27	25	22	18	
2-Erbaa Organize Sanayi Bölgesi		Kuruluş Yılı: 1997		Toplam Alan: 136 Ha	
İşyeri Sayısı	10	11	11	11	
Çalışan sayısı	1.308	1.575	1.575	2.031	
Tahsise Hazır Parsel sayısı	26	23	82	19	
3-Niksar Organize Sanayi Bölgesi		Kuruluş Yılı: 2001		Toplam Alan: 210 Ha	
İşyeri Sayısı	3	1	3	7	
Çalışan sayısı	301	220	500	361	
Tahsise Hazır Parsel sayısı	17	16	10	57	
4-Turhal Organize Sanayi Bölgesi		Kuruluş Yılı: 2000		Toplam Alan: 60 Ha	
İşyeri Sayısı	3	5	7	3	
Çalışan sayısı	105	128	308	35	
Tahsise Hazır Parsel sayısı	18	13	10	57	
5-Zile Organize Sanayi Bölgesi		Kuruluş Yılı: 2000		Toplam Alan: 110 Ha	
İşyeri Sayısı	1	2	2	3	
Çalışan sayısı	21	221	104	23	
Tahsise Hazır Parsel sayısı	48	41	37	3	
TOPLAM İŞYERİ SAYISI	50	127	130	128	
TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI	3.863	4.994	5.587	7.042	

Çizelge 5. Organize Sanayi Bölgeleri Mevcut Durumu (2018 Yılı itibariyle)

OSB GENEL BİLGİ TABLOSU														
OSB Adı	Kuruluş Yılı	Faaliyet Başlama Yılı	İstih.	Alanı (Ha)	Toplam Parsel Sayısı	TESİS SAYISI						Tahsis Edilen Sanayi Parsel Sayısı	Tahsis Edilecek Sanayi Parsel Sayısı	
						Üretime Geçen		İnşaat Halinde		Proje Aşamasında				Ara Veren Firma Sayısı
						PS	TS	PS	TS	PS	TS			
Tokat	1978	1986	5.150	425,2	182	117	135	8	13	16	16	13	147	28
Erbaa	1997	1999	2.990	159,4	98	33	17	8	5	5	3	1	43	55
Turhal	2001	2009	472	59,3	33	9	8	4	3	6	4	5	28	5
Zile	2000	2008	35	110	64	3	3	1	1	0	0	1	5	59
Niksar	1998	2007	1.100	50	22	4	4	1	1	3	3	1	9	1
TOPLAM			9.747	803,9	399	166	167	22	23	30	26	21	232	148

*PS: Parsel Sayısı, TS: Tesis Sayısı, MÇ: Mevcut Çalışan,

OSB'lerin tamamı faaliyette olup yer tahsis işlemlerinde sorun bulunmamaktadır. Tokat OSB'nin doluluk oranı %90 seviyesinde olup genişleme alanı için işlemler devam etmektedir. Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından 2017 yılı ikinci yarısında bir İhtiyaç Analizi Çalışması gerçekleştirilmiştir. Güvenlik, yardımcı binalar, eğitim merkezi ve doğalgaz altyapısı ihtiyaçlarının ağırlıklı hissedildiği Tokat ili organize sanayi bölgelerinde; diğer OSB'lerden farklı olarak Turhal OSB'nin iç yollarının en azından yük çeken giriş kısmının betona çevrilmesi ihtiyacı ön plana çıkan konu başlıklarıdır. Yapılan ihtiyaç analizi sonucunda Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı 2018 Yılı Organize Sanayi Bölgeleri Ortak Üretim Altyapısının İyileştirilmesi Mali Destek Programına Tokat, Erbaa, Turhal ve Niksar Organize Sanayi Bölgeleri ile Tokat İş Geliştirme Merkezi tarafından 68 Milyon TL bütçeli 6 proje sunulmuş olup Ajanstan 4.7 Milyon TL mali destek talep edilmiştir.

2.4 Sanayi Siteleri Yapısı

İlimizde Tokat Merkez, Yazmacılar, Erbaa, Turhal, Niksar, Zile, Reşadiye ilçelerimizde olmak üzere 8 adet Sanayi Sitesi mevcut olup 2867 işyerinde yaklaşık 8.627 kişi çalışmaktadır.

Çizelge 6. Küçük Sanayi Siteleri Mevcut Durum

TOKAT SANAYİ SİTELERİ					
S.NO	KOOPERATİF ADI	Faaliyet Başlama Yılı	Toplam Alanı (Ha)	İşyeri Sayısı	İstihdam
1	Tokat Merkez S.S.	1965	29	1.365	5.424
2	Erbaa S.S.	1976	29	455	1.341
3	Zile S.S.	1977	19	254	420
4	Niksar S.S.	1976	31	389	660
5	Turhal S.S.	1977	18	240	600
6	Merkez Yazmacılar S.S.	1998	1	21	14
7	Reşadiye Ata S.S.	2010	6	89	168
8	Yeşilyurt S.S.		1,2	54	İnşaat
TOPLAM:			133,7	2.867	8.627

Yeşilyurt ilçemizde Bakanlığımız %70 kredi desteği ile inşaatına başlanılan 54 işyeri kapasiteli sanayi sitesi inşaatı devam etmektedir. Tablodan da görüleceği üzere özellikle nüfusu 10.000 ve üzerinde olan tüm ilçelerimizde Sanayi Sitesi bulunmaktadır. Dolayısıyla müteşebbislerin kendi ilçelerinde dahi imalat, tamirat ve tadilat yapmaları mümkündür.

2.5 Dış Ticaret Yapısı- İhracat Ve İthalat Durumu

TÜİK verilerine göre 2017 yılında ilimizdeki 29 işletme tarafından 17,8 Milyon Dolarlık ihracat rakamı gerçekleştirilmiştir. İlimizde üretilen meyve suyu, hazır giyim vb. ürünler başta Irak, Belçika, Almanya, Hollanda ve Japonya olmak üzere 116 ülkeye ihraç edilmektedir. 2017 yılı Tokat ihracat değeri 2003 yılına göre (6 Milyon \$) % 300 artış (18 Milyon \$) göstermiş olsa da arzu edilen seviyede bulunmamakta ve 2014 yılından beri sürekli düşüş görülmektedir.

İhracat düşüşünün nedenleri olarak; Gümrük Müdürlüğünün ilimizde olmaması ve gümrük işlemlerinin ilimizden gerçekleşmemesi, firmaların kendi arkaları yerine fason üretim yapması, özellikle hazır giyim firmalarının merkezlerinin Tokat dışı olması nedeniyle ihracatın firma merkezlerinden yapıyor olması ve firmaların ihracat konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması gösterilebilir.

Çizelge 7. İthalat-İhracat rakamları

YIL	İHRACAT TUTARI -\$	İTHALAT TUTARI -\$
2014	27.752.000	20.883.000
2015	26.511.000	25.241.000
2016	19.490.000	17.605.000
2017	17.779.000	24.076.000

Kaynak: <http://rapory.tuik.gov.tr/>

Tokat ilinde en fazla ihracat ve ithalat yapılan sektörler sırasıyla Çizelge 8 ve 9' da verilmiştir.

Çizelge 8. Tokat'tan En Fazla İhracat Yapılan 10 Sektör

FASIL ADI	DOLAR (\$)
Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	7.451.774
Meşrubat, alkollü içkiler ve sirke	3.883.986
Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	2.103.120
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	1.523.657
Değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, inülin, buğday gluteni	1.380.747
Örme giyim eşyası ve aksesuarı	879.660
Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçıklar, kireçler ve çimento	717.536
Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	496.639
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	465.663
Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	145.218

Kaynak: TÜİK, 2017

Çizelge 9. Tokat'tan En Fazla İthalat Yapılan 10 Sektör

FASIL ADI	DOLAR (\$)
Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	4.346.148
Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	2.686.693
Ağaç ve ahşap eşya, odun kömürü	1.920.093
Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.915.689
Canlı hayvanlar	1.803.963
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	1.545.979
Plastikler ve mamulleri	1.027.847
Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	891.549
Hububat	356.279
Kahve, çay, Paraguay çayı ve baharat	285.265

Kaynak: TÜİK, 2017

2.6 Fikri ve Sınai Mülkiyet Yapısı

İlimizde faaliyet gösteren Ticaret ve Sanayi Odaları ile Borsalar tarafından tescili alınmış “Zile Pekmezi – Niksar Cevizi – Turhal Yoğurtmacı -Tokat Kebabı – Erbaa Narince Bağ Yaprağı ve Zile Kömesi” olmak üzere 6 adet Coğrafi İşaretli ürünümüz bulunmaktadır. Tokat Belediyesi tarafından Tokat Yazması’ nın, Tokat Ziraat Odası tarafından Tokat Salamura Asma Yaprağı’ nın, Tokat Ticaret ve Sanayi Odası tarafından Tokat Bez Sucuğu’ nun başvurusu yapılmış ve süreç devam etmektedir. Bu ürünlerin dışında coğrafi işaret tescili yapılabilecek 35 tanesi öncelikli olmak üzere 70’e yakın ürünümüz bulunmaktadır. Tokat ilinde 1995-2017 yıllarında alınmış 1335 Marka Tescili, 6 Patent Tescili, 27 Faydalı Model Tescili ve 50 adet Endüstriyel Tasarım Tescili bulunmaktadır.

Çizelge 10. Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Mevcut Durum

Yıl	Marka		Patent		Faydalı Model		Endüstriyel Tasarım	
	Başv.	Tescil	Başv.	Tescil	Başv.	Tescil	Başv.	Tescil
1995-2016	1979	1269	79	6	54	27	40	32
2017	108	66	7	0	5	1	3	18
Toplam	2.087	1.335	86	6	59	28	43	50

Tablodan da görüleceği üzere ilde marka, patent, faydalı model ve endüstriyel tasarımdan oluşan sınai mülkiyet verileri ile ilgili eğitim ve bilgilendirmeye ihtiyaç duyulmaktadır.

2.7 Ticaret Yapısı

İl konumu itibarıyla ülkemizi doğudan batıya, Avrupa’yı Asya’ya bağlayan Türkiye Transit Karayolu üzerindedir. Ayrıca Orta Karadeniz’den Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu’ya geçişi sağlayan bir kapı ve Samsun Limanını Doğu Anadolu’ya açan bir geçiş noktası özelliğini taşımaktadır. İlde mevcut karayolu, demiryolu ulaşımı, havaalanı ve deniz ulaşımına çok kısa mesafede kavuşulması imkânı sınaî ve tarımsal ürünlerin pazara ulaştırılmasında kolaylık sağlamaktadır.

Tokat, Avrupa’yı Asya’ya bağlayan ticari yollar üzerinde bulunması nedeniyle tarihi boyunca önemli bir ticaret merkezi olmuştur. Niksar-Ünye karayolu ile kuzeye ulaşmakta kara denize ise kısa bir sürede ulaşılarak deniz ulaşımına müsait bulunmaktadır. Turhal, Zile Artova ve Yeşilyurt ilçelerinden geçen tren yolu ise demiryolu ulaşımına imkân vermektedir.

İlin ticari potansiyelini genellikle tarım ve tarımda dayalı sanayi ürünleri oluşturmaktadır. Bölgenin yerleşim yerlerinin 200 m’den 2000 metreye kadar değişik yükseltilerde bulunması hemen her türlü tarımsal ürünlerin yetişmesine ve ayrıca Mayıs ayından Kasım ayına kadar tarım ürünlerinin pazarlanmasına imkan vermektedir. Dolayısıyla il genelindeki tarım ürünlerine yönelik ticari para dolaşımı yılın 8 ayında devam etmektedir.

İl ve ilçeler arasında resmi işlemler ve bölge bayilikleri dışında güçlü bir ticari yapı bulunmamaktadır. Bunun nedeni ise ekonomik olarak güçlü birkaç ilçenin bulunması ve bazı ilçelerimizin ise komşu illere yakın olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla il merkezindeki ticari canlılık üniversitenin ve askeri birliklerin varlığı ile küçük ilçenin ticaretine bağlıdır. Tokat’ta ticari hayatı yönlendiren başlıca kuruluşlar tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Çizelge 11. İlde Ticari Hayatı Yönlendiren Kuruluşlar

	Sayısı	Üye/Ortak Sayısı
Anonim Şirket	631	-
Limited Şirket	2.254	-
Esnaf ve Sanatkarlar Odası	34	14.611
Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği	1	-
Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi	44	1.559
Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Koop.	13	8.687
Tarım Satış Koop.	3	5.592
Tüketim Koop.	3	320
İşletme Koop.	1	11
Üretim ve Pazarlama Koop.	2	58
Temin Tevzi Koop.	1	15
Karayolu Yolcu Taşıma Koop.	1	25
Ticaret ve Sanayii Odası	5	4.921
Ticaret Borsası	2	421
Banka	62	-

Kaynak: Tokat Ticaret İl Müdürlüğü

Çizelge 12. İlimizde Bulunan Anonim ve Limitet Şirketlerin İlçelere Göre Dağılımı

	İLÇE ADI	ANONİM ŞİRKET	LİMİTED ŞİRKET	TOPLAM
1	Merkez	289	894	983
2	Almus	-	28	28
3	Artova	5	12	17
4	Erbaa	131	585	716
5	Niksar	61	199	260
6	Pazar	4	11	15
7	Reşadiye	4	43	47
8	Sulusaray	3	7	10
9	Turhal	79	299	378
10	Yeşilyurt	3	13	16
11	Zile	52	163	215
		631	2.254	2.885

Kaynak: Tokat Ticaret İl Müdürlüğü

Çizelge 13. Yıllar itibariyle kurulan ve kapan şirket sayıları

CİNSİ YILI	KURULAN			TASFİYE		KAPANAN		
	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.
2017	175	4	209	17	8	24	15	107
2016	139	6	181	12	16	23	6	143
2015	163	13	196	16	8	24	19	116
2014	120	6	351	18	21	32	17	153
2013	112	10	248	34	10	21	11	104

Kaynak: TOBB Kayıtları

Tablolar incelendiğinde;

- Şirketleşme Tokat merkez ile birlikte Erbaa, Niksar, Turhal ve Zile ilçelerimizde yoğunlaştığı,
- Son yıllarda kooperatifçiliğin önemini ve değerini kaybettiği,
- Şirketleşmeden ziyade gerçek kişilerin artış gösterdiği anlaşılmaktadır.

2.8 Diğer Destekleyici Göstergeler

- ISO İlk 500 Sanayi Kuruluşu İçerisinde Tokat

ISO Türkiye'nin İlk 500 Sanayi Kuruluşu Listesinde merkezi ilimizde yer alan DİMES Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile ADOÇİM Çimento ve Beton San. ve Tic. A.Ş. bulunmaktadır. Ayrıca üretimin büyük çoğunluğu ilimizde bulunan ancak merkezi İstanbul olan CROSS Jeans, Akar Tekstil ve İkinci 500 Sanayi Kuruluşu Listesinde yer alan Aster Tekstil işletmelerinin ilimizde yatırımları bulunmaktadır.

Çizelge 14. İlk 500 de yer alan işletmeler

500 SIRA NO		KURULUŞLAR	ÜRETİMDEN NET SATIŞLAR (TL)
2016	2015		
362	331	Dimes Gıda San. ve Tic. A.Ş.	346.755.576
495	435	Adoçim Çimento Beton San. ve Tic. A.Ş.	244.800.319

- Tokat Teknopark A.Ş.

İlimizde sanayi sektörünün hem fiziksel hem de Ar-Ge altyapısının geliştirilmesi için hayata geçirilen üç önemli proje bulunmaktadır. Bunlarda ilki 2008 yılında kurularak 2014 yılında Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı desteği ile hayata geçirilen Tokat Teknopark' tır. Gaziosmanpaşa Üniversitesi ile yapılan protokol ile Üniversite Teknoloji Transfer Ofisi 2015 yılı başından itibaren Teknopark ile işbirliği içerisinde hizmet vermektedir. 3117 m² kapalı alan içerisinde 37 ofisle 917 m² kiralanabilir Ar-Ge alanı bulunmaktadır.

- İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM)

Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı (BROP) kapsamında KOSGEB tarafından toplam bütçe büyüklüğü 13,6 Milyon Avro olan; Kastamonu-Malatya ve Tokat İŞGEM kurulması projesi Tokat Esnaf ve Sanatkârlar Odası yerel ortaklığı ile hayata geçirilmiştir. Tokat Organize Sanayi Bölgesi'nde inşa edilen Tokat İŞGEM'de 28 işlik ve 10 depo yer almaktadır. 2017 sonu itibariyle yüzde 86 doluluk oranı ile faaliyet gösteren İŞGEM' de 20 işletmede 112 kişiye istihdam sağlanmaktadır. Ayrıca KOBİ'lere yönelik teknik destek hizmetleri sunulmaktadır.

- Küçük Sanayicilerin Büyük Ortaklığı- Ortak Kullanım Atölyesi

Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı (BROP) kapsamında desteklen diğer bir proje ise Tokat Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi tarafından yürütülen "Küçük Sanayicilerin Büyük Ortaklığı Projesi"dir. Projenin toplam bütçesi 9.3 Milyon €'dur. Proje ile mobilya üreticileri, makine üreticileri ve oto tamircilerinin kullanacağı ortak kullanım tesisi inşaatı tamamlanmış ve makine ekipmanlarla donatılarak imalatçıların hizmetine sunulmuştur.

2.9 GZFT Analizi

Bu bölümde, Tokat' ın Sanayi ve Ticaret özelinde güçlü ve zayıf yönlerini, fırsat ve tehdit yaratan koşulları irdeleyen genel bir analiz (GZFT veya SWOT Analizi) yer almaktadır. Sektörel bazda yapılan bu çalışma ile İlin içinde yer alabileceği veya rekabet edebileceği alanların belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Tokat ili Sanayi ve Ticaret özelinde ön plana çıkan ve içsel unsurları içeren güçlü ve zayıf yönler ile dışsal unsurları kapsayan ve İlin ekonomik ve sosyal yönden gelişmesi için fırsat yaratan unsurlar ve gelişmenin önündeki engeller ve zarar verici faktörlerden oluşan tehdit unsurları sektörel bazda aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir.

Çizelge 15. Gıda, İçki ve Tütün Sanayi Sektörü

GÜÇLÜ	ZAYIF
<ul style="list-style-type: none"> • Ürün çeşitliğinin fazla olması, • Sulanabilir arazinin ve su kaynaklarının olması, • Orta Anadolu ve Karadeniz bölgesi geçiş kuşağında bulunmak, • Merkez ve büyük ilçe OSB' lerinin varlığı, • Belli sektörlerde hammadde üretimi(Meyve, sebze, et, süt, tahıl, pancar) • Köklü bir Ziraat Fakültesinin bulunmasıdır. 	<ul style="list-style-type: none"> • KÜSİ koordinasyon eksikliği, • Pazarlama ve reklam yetersizliği, • Yıl bazına yayılamayan sezonluk üretim, • Üretimde standardizasyon yetersizliği, • Kurumsallaşmama, • Hizmet içi eğitim yetersizliğidir.

FIRSATLAR <ul style="list-style-type: none">• Mevcut tarımsal potansiyel,• Sulama kaynaklarının yeterliliği,• Bu alandaki devlet teşvikleri,• Ziraat Fakültesi ve Gıda Mühendisliğinin varlığı,• Tarımsal üretim, paketlenme, pazarlama alanlarında teknolojik gelişmelerin artmasıdır.	TEHDİTLER <ul style="list-style-type: none">• Hibe ve destek mekanizmalarında ihale birim fiyatlarının yüksek olması,• Çiftçilerin Ziraat Fakültesi ile koordine olmak istememesi,• Analiz laboratuvar yetersizliği,• Mevzuatların sürekli değişikliğe uğramasıdır.
--	---

Çizelge 16. Tekstil, Ayakkabı ve Konfeksiyon Sektörü

GÜÇLÜ <ul style="list-style-type: none">• Ulusal / Uluslararası markalara (fason) üretim yapabilecek alt yapıya sahip olmak,• Esnek üretim sistemine sahip olunması,• Emek yoğun sektör olması sebebiyle işletmelerin istihdama pozitif etkisidir.	ZAYIF <ul style="list-style-type: none">• Çalışanlarda iş yeri aidiyetinin gelişmemiş olması,• Markalaşmanın olmaması,• Ücret dengesizliği,• Düşük verimlilik,• Nitelikli işgücü temininde yaşanan sıkıntılar.
FIRSATLAR <ul style="list-style-type: none">• Bölgemizin 6. bölge teşvik sisteminde yararlanması,• Bölgenin hazır giyim yatırıma yatkın olması,• Yerel yöneticilere ulaşım kolaylığı,• Teknolojik yatırımların vergi indirimlerinden faydalanılarak yapılabilmesi,• Hazır giyim sektörüne olan talebin artmasıdır.	TEHDİTLER <ul style="list-style-type: none">• Tokat'ın tarım bölgesi olması nedeni ile belirli aylarda işçi kaybı meydana gelmesi,• Tokat'ın cazibe iller arasında olmaması,• Sektörde faaliyet gösteren firmaların Ar-Ge eksikliği,• Ürün kalitesi konusunda yurt dışında yeterince tanınmama,• Uluslararası standardizasyon sorunudur.

Çizelge 17. Maden, Taş ve Toprak Sanayi Sektörü

<p>GÜÇLÜ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sektörde uzun dönemde sahip olunan tecrübenin varlığı, • Sektör temsilcilerinin sermaye birikiminin yeni maden ocakları açmak için yeterli olması, • Sektörde üretim esnasında oluşan atıkların insana ve çevreye zarar vermemesidir. 	<p>ZAYIF</p> <ul style="list-style-type: none"> • Makine ve ekipmanların eski olması, • Teknik ve kalifiye eleman eksikliği, • Tokat mermerinin yeterince tanıtılmaması, • Taş ve toprak sanayinde katma değeri yüksek ürün üretilmemesi, • Sektörde AR-GE kültürünün zayıflığı, • Maden makinelerinin bakım ve onarımında Tokat sanayisinin yetersizliğidir.
<p>FIRSATLAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bölgedeki mermer kalitesinin yüksek olması, • Doğal taş kullanımına yönelik artan talepler, • Hammaddenin maden işleyen işletmelere yakın olması, • Zengin maden yatakları ve rezervi, • Bölgenin madenciye pozitif bakışı, • Bölgede sektöründe güçlü firmaların bulunması, • Mermer, bentonit, antimuan gibi marka ürünlerin bulunmasıdır. 	<p>TEHDİTLER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ortak hareket etme kültürünün olmaması, • Orman izinlerinin alınma süresi, • Tokat'ta çıkan mermeri başka illerin sahiplenmesi, • Nakliye ve lojistik sorunları, • Madenlerin yarı mamul halde ihraç edilmesi, • Atık ürünlerin bertarafının maliyetinin yüksek olması, • Enerji maliyetlerinin yüksek olması, • Kamu ihalelerinde yerli ve bölgesel ürünlerin tercih edilmemesidir.

Çizelge 18. Makine, Kimya, Mobilya ve Bilişim Sektörü

GÜÇLÜ <ul style="list-style-type: none">• Kalite bilincinin sektörde yerleşmiş olması,• Markalaşmaya verilen önem,• Siparişlerin zamanında teslim edilmesi,• Satış sonrası servis hizmetinin hızlı ve kaliteli olarak sunulmasıdır.	ZAYIF <ul style="list-style-type: none">• Makine ve ekipmanların modern olmaması,• Nitelikli personel temin edilememesi,• Enerji maliyetleri yüksek olması,• Makine parçalarının il sınırları içerisinde temin edilememesi,• Ar-Ge çalışmasına yeterince önem verilmemesi,• Yeteri kadar teşviklerden faydalanılamaması,• İşbirliği ve güç birliği yapılamamasıdır.
FIRSATLAR <ul style="list-style-type: none">• Yerli üretimin teşvik edilmesi,• Endüstri 4.0 Uygulamaları,• Teknopark ve TTO' nun varlığı,• KOSGEB, AB. vb. kurumların bu sektörlere özel çağrıları,• Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesinin varlığı.	TEHDİTLER <ul style="list-style-type: none">• KÜSİ' nin tam etkin olmaması,• İmalat sektöründe vergi (KDV) istisnasının olmaması,• İlin teknolojik alt yapısının yetersizliği,• Yüksek SGK primleri ve vergi oranları,• Sektörün gelişmiş bölgelere uzaklığı,

3. Sorumlu Kuruluşlar-Paydaş Analizi

Tokat ili Sanayi ve Ticaret Eylem Planının oluşturulmasında destek veren paydaş ve sorumlu kuruluşlar:

- Tokat Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü
- Tokat, Erbaa, Niksar, Zile ve Turhal Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri
- İl Özel İdaresi
- KOSGEB Tokat İl Müdürlüğü
- Tokat Belediyesi
- Tokat, Erbaa, Niksar, Turhal ve Zile Ticaret ve Sanayi Odaları
- Tokat Teknopark A.Ş.
- Gaziosmanpaşa Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi
- Tokat İl Ticaret Müdürlüğü
- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
- Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

- Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
- İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü
- Tokat Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği
- Tokat ve Zile Ticaret Borsaları
- Sivil Toplum Kuruluşları
- İmalat sanayi işletmeleri

4. Çalışma Yöntemi

Sanayi ve Ticaret Eylem Planının hazırlanması aşamasında öncelikle sorumlu kuruluşlarla bir araya gelinerek çalışma grupları ve iş zaman çizelgesi oluşturulmuştur. Yapılan toplantılar doğrultusunda Tokat ili Sanayi ve Ticaret özelinde 5 alt sektöre ayrılmış ve çalıştaylar yapılmıştır. Bu sektörler;

- Gıda, İçki ve Tütün Sanayi Sektörü
- Tekstil, Ayakkabı ve Konfeksiyon Sektörü
- Maden, Taş ve Toprak Sanayi Sektörü
- Makine, Kimya, Mobilya ve Bilişim Sektörü ve
- Hizmet Sektörü

şeklinde. İlk çalıştay 8-9 Mart 2018 tarihinde Gaziosmanpaşa Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi koordinasyonunda Tokat Teknoparkta gerçekleştirilmiştir.

Şekil 2.Sektörel Eylem Planı Çalıştayı

Gerçekleştirilen çalışmaya 80 sektör temsilcisi, 20 kamu temsilcisi ve üniversitemizden 15 öğretim üyesi olmak üzere toplam 115 kişi katılmıştır. Katılımcılar yapılan çalışma için 4 gruba ayrılarak kendi sektörleri ile ilgili “GÜÇLÜ”, “ZAYIF”, “FIRSAT” ve “TEHDİT” olarak belirlenen her konu başlığında çalışmalar yapmışlardır. Gerçekleştirilen çalışmada “Fikir Tepsisi” yöntemiyle üretilen fikirler, değerlendirilerek sektörel öncelikli temel eğilimler ve itici güçler belirlenmiştir. “Fikir Tepsisi” yöntemi çalışmasında, bir masa etrafında oturan katılımcılardan önlerindeki post-it'lere her 2 dakikada 1 fikir yazmaları ve tepsi olarak kullandıkları A-3 kağıdına yapıştırmaları istenmiştir. Her süre sonunda fikir tepsileri sağ taraftaki grup arkadaşlarına verilmiştir. Bu işlem katılımcıların tüm fikirlerini tepsiye yapıştırmalarına kadar devam eder. Bir grupta oluşan fikirlerin tamamı, yine aynı grup tarafından değerlendirilip benzer fikirler elenerek konsolide liste oluşturulmuştur. Çalışmanın devamında, her gruptan bir sözcü seçilmiş ve sözcü kendi grubunun oluşturduğu ifadeleri, farklı konu başlıklarında çalışan diğer 3 grubun ziyaretlerinde anlatılmıştır. Diğer gruplar da elde edilen fikirlere eklemeler ve önceliklendirmeler yapmıştır. Çalıştayın ikinci oturumunda ise paydaşlardan sektörleri ile ilgili sorunların çözümü için yapılması gereken eylemlerle ilgili olarak görüşleri toplanmıştır.

Bir diğer çalıştay ise 9 Nisan 2018 tarihinde yine Tokat Teknopark' ta Hizmet Sektörüne yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya 8 sektör temsilcisi, 5 kamu temsilcisi ve üniversitemizden 5 öğretim üyesi ile toplam 18 kişi katılmıştır. İlk çalıştayda kullanılan yöntem ile gerçekleştirilen atölye çalışması sonucunda bölgesel kalkınma için kritik öneme sahip olan sektörel ihtiyaçlar belirlenmiş ve gelecekte yapılacak yatırımlar için stratejik planlar geliştirilmiştir.

5. Bulguların Değerlendirilmesi

Tokat ili özellikle tarımsal üretim açısından hem bölgede hemde Türkiye’de önemli bir yere sahiptir. 15.06.2012 tarihinde yürürlüğe giren 3305 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları” hakkında karar ve bu kararın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları 2012/1 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ” de açıklanmıştır. Bu tebliğde Tokat; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından desteklenen Ar-Ge projeleri neticesinde elde edilen ürünlerin üretilmesine yönelik yatırımlar ve yatırım tutarı 20 milyon üzerinde olan belirli ilaç yatırımları ile savunma sanayi yatırımları gibi Yeni Teşvik Sistemi’nde belirtilen, öncelikli sektörlerle giren yatırım konularında, 5. bölgede uygulanan bölgesel teşviklerden faydalanabilmektedir. Bu yatırımların Organize Sanayi Bölgelerinde (OSB) yapılması durumunda ise en avantajlı desteklerin sağlandığı 6.bölge desteklerinin de olduğu avantajlara sahip bir bölgededir. Sahip olunan teşvikler açısından değerlendirildiğinde Tokat, üreticiler için cazip bir konumdadır.

Diğer taraftan il genelinde faaliyet gösteren firmalar incelendiğinde, ilçeler itibarıyla kendi aralarında bir küme modeli oluşturdukları görülmektedir. Erbaa ilçesinde; taş ve toprağa dayalı sanayilerden tuğla ve kiremit fabrikaları ile hazır giyim işletmeleri, Turhal ilçesinde; mermer ve maden işletmeleri, Merkez ilçede; tarım makineleri, hazır giyim ve gıda işletmeleri, Niksar ilçesinde; yaş sebze ve meyve işleme ve değerlendirmeye yönelik işletmeler, Zile ilçesinde; gıda ve makine ile ilgili işletmeler yoğunluk göstermektedir.

Bununla birlikte 1992 yılında kurulmuş olan Gaziosmanpaşa Üniversitesi ilin ve bölgenin öncelikleri doğrultusunda gelişimini sürdürmüş özellikle Fen Edebiyat Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi bünyesinde ilin ve bölgenin sorunlarının çözümüne yönelik birçok proje ve lisansüstü tez çalışmaları yürütülmektedir. Kamu Üniversite Sanayi İşbirliği (KÜSi) etkin tesisi içinde Gaziosmanpaşa Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi ve Tokat Teknopark kurulumunu tamamlamış ve etkin şekilde çalışmaktadır.

İl Sanayi ve Ticaret Sektörel Eylem Planlarının hazırlanması kapsamında yapılan ihtiyaç analizleri doğrultusunda bölgedeki sektörlerin sorunlarının çözümü için 5 stratejik hedef ön plana çıkmıştır. Bunlar;

- Kamu - Üniversite Sanayi İşbirliği (KÜSi) nin Geliştirilmesi ve Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi
- Pazarlama ve Tanıtım Faaliyetlerinin Geliştirilerek Sürdürülmesi
- Organize Sanayi Bölgelerinin Teknik ve Fiziki Altyapısını Güçlendirilmesi
- İhracat Altyapısının Geliştirilmesi
- Kurumsallaşma, Verimlilik Bilincinin Arttırılması ve Kültürünün Yaygınlaştırılması

şeklindedir. Bu hedefler doğrultusunda önümüzdeki beş yıl içerisinde yapılması gereken eylemler, sorumlu kuruluşlar, yapılacak işler ve performans göstergeleri bir sonraki bölümde detaylıca verilmiştir.

6. Eylem Planı

HEDEF 1. KAMU- ÜNİVERSİTE SANAYİ İŞBİRLİĞİ (KÜSİ) NİN GELİŞTİRİLMESİ VE FAALİYETLERİNİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİ

EYLEMLER						
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama- Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
1.1	Tokat ve diğer OSB'lerde yer alan firmalarda Ar-Ge kültürünün artırılmasına yönelik faaliyetlerin yapılması	BSTM İl Md. Teknopark A.Ş., T.T.O, KÜSİ.	GOP OKA YDO, KOSGEB İl Md., Tic.ve San. Odaları, Özel Sektör	2018-2023	Ar-Ge tabanlı proje eğitimleri ve Ar-Ge merkezi tanıtımına yönelik çalışmalar yapılacaktır.	1- Faaliyet Sayısı 2-Katılımcı Sayısı 3-Patent ve Faydalı Model sayısı 4-Ar-Ge /Tasarım Merkezi sayısı 5- Proje Kabul ve Ödül Sayısı 6- Proje Yazma Eğitimi Etkinlik ve Katılımcı Sayısı
1.2	Gaziosmanpaşa Üniversitesinde Sanayi odaklı (tez, proje, vb.) işbirliklerinin artırılması				Gaziosmanpaşa Üniversitesi BAP birimine bu başlığa uygun proje türü eklenecektir.	
1.3	Proje pazarı, inovasyon ödülleri vb. etkinliklerin düzenlenmesi				İlin öncelikli alanlarında proje pazarları organize edilerek kamu üniversite sanayi işbirliğinin etkinliği artırılabacaktır.	

1.4	Tokat ve diğer OSB'lerde yaralan firmalara yönelik FSMH hakkında farkındalığın artırılması	TTO Modül 4 kapsamında bilgilendirme toplantıları, patent eğitimleri ve firmalara yönelik patent yazma etkinliği gerçekleştirilecektir.
1.5	İl bazında sanayi işletmelerine sağlanan desteklerin tek bir yerden takibine yönelik altyapının oluşturulması	BSTM koordinasyonunda ortak bir veri tabanı oluşturulacaktır.
1.6	Firmaların proje yazma ve hazırlama kabiliyetlerinin geliştirilmesi	TTO tarafından özellikle TEYDEB ve KOSGEB projelerinin yazılması ile ilgili eğitimler verilecektir.

HEDEF 2. PAZARLAMA VE TANITIM FAALİYETLERİNİN GELİŞTİRİLEREK SÜRDÜRÜLMESİ

EYLEMLER						
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
2.1	Tokat OSB' de Firmaların ürünlerini tanıtacağı fuar alanlarının kurulması	Tokat OSB BSTM İl Md. Ticaret İl Md.	Tic. ve San. Odaları OKA YDO TİM Özel sektör İhracatçı Birlikleri Belediyeler Gıda Tarım Ve Hayvancılık Md	2018- 20223	Tokat OSB Müdürlüğü koordinasyonunda firmaların kullanabileceği fuar alanı oluşturulacaktır. Tarım ürünleri ticaretini kolaylaştırmak, depolanması için yaygın bir sistem oluşturmak, ürün sahiplerinin mallarının emniyetini sağlamak ve kalitesini korumak, ürünlerin sınıf ve derecelerinin yetkili sınıflandırıcılar tarafından saptanmasını sağlamak için uygun fiziki ortamlar oluşturulacaktır.	1- Düzenlenen fuar sayısı 2- Gerçekleştirilecek yatırım 3- Yöreyle ilişkin Coğrafi tesciller 4- İhracat/ithalat verileri 5- e- ticaret sitesine sahip firma sayısı 6- Marka Tescil Sayısı
2.2	Tarım ürünlerinin taşıma ve depolama sistemlerinin geliştirilmesi (Lisanslı Depolama)					
2.3	Merkez ve ilçe OSB' lerde yer alan firmalar için ortak lojistik imkânlarının sağlanması				BSTM ve OSB Müdürlüğü koordinasyonunda sektörel bazda ortak lojistik imkanlarının sağlanması için bir koordinasyon	

HEDEF 3. ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNİN TEKNİK VE FİZİKİ ALTYAPISINI GÜÇLENDİRİLMESİ

EYLEMLER						
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
3.1	Tokat OSB' de teknik kolejler/MYO'nun açılması	OSB Müdürlükleri BSTM	OSB Müdürlükleri Belediyeler Tic. ve San Odaları	2018-2023	İŞKUR İl Müdürlüğü'nün koordinasyonu ile Tokat' ta ihtiyaç duyulan işgücüne yönelik müfredatı dinamik ve OSB'lerde yer alacak eğitim kurumları açılacaktır. Merkez ve ilçe OSB'lerde ihtiyaç duyulan atık tesislerinin kurulması için gerekli fizibilite çalışmaları başlatılacaktır. Tüm OSB'lerde fiziki altyapının tamamlanarak firmaların doğalgaz kullanımını teşvik edilecektir.	1-Doğal Gaz arzı sağlanan OSB Sayısı 2- OSB'lerdeki Teknik Kolej Sayısı 3- Kreş ve Ortak sağlık Güvenlik Sistemi bulunan OSB sayısı
3.2	Merkez ve ilçe OSB'lerde atık bertaraf tesislerinin kurulması					
3.3	Doğal gazdan yararlanamayan OSB'lerde doğalgaz arzının öncelikle sağlanması					
3.4	Organize Sanayi Bölgelerinde alt yapı ve çevre düzenlemesinin tamamlanması					

HEDEF 4.İHRACAT ALTYAPISININ GELİŞTİRİLMESİ

EYLEMLER						
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
4.1	İhracat potansiyeli bulunan firmalara ihracat konusunda eğitim verilmesi.	BSTM	Gaziosmanpaşa Üni. OKA YDO İl Ticaret Müdürlüğü Tokat ve ilçe TSO'ları Ekonomi Bakanlığı İl GTHM Tokat Belediyesi	2018-2023	İhracat potansiyeli bulunan firmalar belirlenerek iyi örneklerle buluşturulacak, bu alanda firmanın kendini geliştirebilmesi için üniversiteden ilgili öğretim üyeleri ile eşleştirmeler yapılacaktır.	İhracatçı Firma Sayısı İhracat Miktarı Fuarlara Katılım Sayısı İhracat yapılan Ülke Sayısı İhracat ile ilgili eğitim sayısı İhracat Elçisi Öğrenci Sayısı
4.2	Tokat merkezde Akredite Yaş Sebze ve Meyve Analiz Laboratuvarının kurulması				İhracata gidecek ürünlerin gümrüklerde beklememesi ve sürecin hızlı olması için Tokat merkezde Akredite Yaş Sebze ve meyve Analiz Laboratuvarı kurulacaktır.	

İhracat yapan firmaların hem sayısının artırılması hem de var olan potansiyellerinin geliştirilmesi için Tokat Merkezde Gümrük Müdürlüğü kurulacaktır.	Tokat Ticaret Odası bünyesinde ihracatın özendirilmesi, yaygınlaştırılması, yurt dışına açılmak isteyen ve ihracat yapan firmalara yönelik olarak Ekonomi Bakanlığı destekli İhracat Bilgi Merkezi kurulacaktır.	Ticaret İl Müdürlüğü koordinasyonunda Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyelerince sektörel Pazar araştırması çalışmaları yapılacaktır.	BSTM ve Ticaret İl Müdürlüğü koordinasyonunda kurulacak birimle firmaların katılabileceği fuarların tespiti yapılacak ve firmalar ilgili fuarlara katılımıyla alakalı KOSGEB veya diğer desteklere yönlendirilecektir.
--	--	--	--

4.3	Gümrük Müdürlüğünün Kurulması	Ekonomi Bakanlığı ve TIM'e bağlı İhracat Bilgi Merkezi Bürosunun kurulması	İlimizdeki öncü sektörler ile ilgili Yurt Dışı Pazar Araştırmaları	İl genelinde Yurt Dışı Fuarların takibi ve katılımın sağlanması için koordinasyon biriminin kurulması
-----	-------------------------------	--	--	---

4.7	Gaziosmanpaşa Üniversitesinde eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin ülkelerinde Tokat İhracat Elçisi olarak görevlendirilmesi	Öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler firmalar ile bir araya getirilerek öğrencilerin kendi ülkelerinde firmaların satış temsilcisi gibi çalışmalarının önu açılacaktır.	
4.8	Uluslararası Yaş Sebze ve Meyve Ticaret Merkezinin kurulmasının sağlanması	İlimizdeki yaş sebze ve meyvenin ticaretinin arttırılması, değerinde pazarlanmasının ve zamanında nihai kullanıcıya ulaşmasının sağlanması için havaalanı ve demiryolu ile uyumlu bir bölgede Tokat Belediyesi tarafından teknik altyapı donanımı, analiz imkanları sağlanmış Uluslararası Yaş sebze ve Meyve Ticaret Merkezi kurulacaktır.	

HEDEF 5.KURUMSALLAŞMA, VERİMLİLİK BİLİNCİNİN ARTTIRILMASI VE KÜLTÜRÜNÜN YAYGINLAŞTIRILMASI

EYLEMLER						
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
5.1	Belirlenen firmalara temiz üretim ve kaynak verimliliği konusunda eğitim verilmesi	BSTM	GOÜ Mühendislik ve İİB Fakülteleri, TTO, Teknopark, Tic. Ve San. Odaları STK'lar	2018-2023	Eko-verimlilik/temiz üretim; bir ürünün üretiminde kullanılan hammaddelerin elde edilmesinden başlayarak üretim, dağıtım, tüketici tarafından kullanım ve kullanım sonrası ortaya çıkan atıkların bertarafını kapsayan ürün yaşam döngüsünün tüm aşamalarında ortaya çıkan çevresel etkileri ve insan sağlığına yönelik riskleri azaltmak amacıyla uygulanan bir üretim stratejisidir. Belirlenen firmalara bu amaç doğrultusunda eğitimler verilecektir.	Verimlilik Artırma Teknikleri ile ilgili eğitim sayısı Verimlilik Proje Ödüllerine başvuran firma sayısı Kaizen – Yalın Üretim sistemini uygulayan firma sayısı KOBİ Mentorluğu sistemini uygulayan firma sayısı Öneri Sistemleri ve Kaizen İnovasyon Ödüllerine başvuran firma sayısı Firmalarda çalışan beyaz yakalı teknik
5.2	Merkez ve ilçe OSB'lerde yer alan firmalara Yalın Üretim, Kaizen Süreç iyileştirme, 6S ve				İlgili konularda firmalara yönelik bilgilendirme toplantıları, eğitimler ve çalıştaylar düzenlenecektir.	

	İnovasyon konularında firmalara eğitim verilmesi			personel sayısındaki artış
5.3	Verimlilik konusunda çeşitli kategorilerde il genelinde ödüllü yarışma düzenlenmesi		Sektörel bazda firmaların verimlilik fizibilite raporları çıkartılarak iyileştirmeler yapılması konusunda teşvik ve destek mekanizmaları uygulanacaktır.	
5.4	Merkez ve ilçe OSB'lerde yer alan firmalara yönelik KOBİ Mentorluğu (KOBİ Danışmanlığı) sisteminin başlatılması		Üniversite öğretim üyelerinden ve sanayicilerden mentor havuzu oluşturulacak, bunlara gerekli eğitimler aldirılarak firmalara ihtiyaç duyulan konularda mentorluk hizmeti verilecektir.	
5.5	Çalışanlarda kurum kültürünün oluşturulması eğitimi		Kurum kültürünün oluşumunda en önemli rol, kurumsal iradeye aittir. Çalışanlarda kurum kültürünün oluşturulmasına yönelik TTO ve Tokat Teknopark koordinasyonunda eğitimler düzenlenecektir.	

7. Kaynakça

Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) - (Kalkınma Bakanlığı)

Girdi Tedarik Stratejisi Eylem Planı (2014-2019)

KÜSİ Stratejisi ve Eylem Planı (2015-2018)

TUİK Verileri

08-09 Nisan 2018 Gıda-Taş ve Toprak Sanayi-Tekstil- Diğer Sektörler (Mobilya Tarım Makinaları Elektrik Malz. Enerji, Maden, Hizmet) Gurupları ile Yapılan Çalıştay ve Sonuçları

Bilim, Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü KÜSİ Stratejisi Eylem Planı Ara Raporu

Teknolojik Ürün yatırım Destek Programı Hakkındaki Yönetmelik (2904, 2014-28986 s. Resmi Gazete)

Rekabetçi Sektörler Programı (2014-2020) Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Tokat BSTM Kurumsal Verileri

Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı (2015-2018) - (KOSGEB)

Öncelikli Dönüşüm Programları

<http://odop.kalkinma.gov.tr/OncelikliDonusumProgramlariEylemPlanlari.html>

Orta Vadeli Program 2017-2019

[http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/OrtaVadeliProgramlar/Attachments/13/Orta%20Vadeli%20Program%20\(2017-2019\).pdf](http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/OrtaVadeliProgramlar/Attachments/13/Orta%20Vadeli%20Program%20(2017-2019).pdf)

2017 Yılı Yatırım Programı

http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/KamuYatirimProgramlari/Attachments/55/2017_Yili_Yatirim_Programi.pdf

Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi (YHGP) <http://www.oka.org.tr/okalcerik.aspx?Id=37>

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI
MIDDLE BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY

A Samsun Organize Sanayi Bölgesi Yaşardoğu Cad.
No: 62 Tekkeköy/SAMSUN
T 0 362 431 24 00
F 0 362 431 24 09
W www.oka.org.tr
E info@oka.org.tr
IG /okaorgtr
F /OrtaKaradenizKalkinmaAjansi

AMASYA YATIRIM DESTEK OFİSİ

Dere Mah. İğneci Baba Sk. No:30 AMASYA
T. 0 (358) 212 69 66 F. 0 (358) 212 69 65

ÇORUM YATIRIM DESTEK OFİSİ

A. Karekeçili Mah. Gazi Cad. No:1 Çorum Valiliği A Blok Kat:3 ÇORUM
T. 0 (364) 225 74 70 F. 0 (364) 225 74 71

SAMSUN YATIRIM DESTEK OFİSİ

Samsun Organize Sanayi Bölgesi Yaşardoğu Cad.
No: 62 Tekkeköy/SAMSUN
T. 0 (362) 431 24 00 F. 0 (362) 431 24 09

TOKAT YATIRIM DESTEK OFİSİ

Kabe-i Mescit Mahallesi Bekir Paşa Sokak No: 11 MERKEZ / TOKAT
T. 0 (356) 228 93 60 F. 0 (356) 228 97 60